

שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת וקהל פקודי כד אדר תשס"ט ♦ דף היומי בכלי: בבא קמא פב ירושלמי: קידושין מו

נושאי הדף בעלון

קריאת התורה במנחה כשלא שמע בשחרית.....בבא קמא פב

הכאת בנו ותלמידו.....בבא קמא פג

ברכה למקשה לילד בשבת.....בבא קמא פד

הצלת אבר ע"י כישוף או לעבור איסור.....בבא קמא פד

זריקה דרך הוריד כדי שיוכל לצום.....בבא קמא פה

תספורת לאב ע"י בנו.....בבא קמא פו

כיבוד זקן שאינו מבין שמכבדים אותו.....בבא קמא פו

האם מותר לעוור את עיניו מחשש שיכשל.....בבא קמא פז

כתיבת ספר תורה להצלחה.....בבא קמא פח

משלוח מנות לעבד כנעני.....בבא קמא פח

כפתור ופרח.....עמוד 5

וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אתם משה..

בילקוט: מה היא הברכה שברכן וכו'. רבי מאיר אומר כך ברכו, 'ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים' וגו'.

נראה לומר בטעם הדבר שברכם בברכה זו, לפי שאמרו להלן בילקוט: ראה ניסים שעשה להם הקדוש ברוך הוא, שכל אותם האוכלוסין עומדים בתוך חמשים אמה, שאם תבוא לחשבון צריך יותר מארבעה מיל, וכל אותן אלפים ורבבות עומדין בחצר המשכן וכו', וכולן ראו את הנס הגדול ומשתטחין על פניהן, והיה לכל אחד ואחד ריוח כדי ארבע אמות.

והנה כשנעשה להם הנס, היה לכל אחד שטח שארכו ארבע אמות כדי להשתטח, ברוחב אמה אחת שהוא שיעור רחבו של אדם, כמו שאמרו חז"ל גברא באמתא יתיב, ונמצא שלכל אחד מישראל היו ארבע אמות מרובעות. חצר המשכן שהיתה חמשים אמה בארכה וחמשים ברחבה, היה שטחה אלפים וחמש מאות מרובעות. כשנחלק את אלפים וחמש מאות האמות הללו בארבע, כפי מה שהיה דרוש להשתחואה בריוח, היה בחצר המשכן מקום לשש מאות עשרים וחמשה בני אדם.

מנין בני ישראל היה שש מאות אלף ושלושת אלפים, ועל מספר זה יש להוסיף את בני לוי שהיו עשרים ושנים אלף, הרי מספר כולם שש מאות עשרים וחמשה אלפים, שהם בדיוק אלף פעמים כחצר המשכן, שכפי שאמרנו היה בו מקום השתחואה לשש מאות עשרים וחמשה. נמצא שעל ידי הנס הוכפל שטחה של חצר המשכן אלף פעמים.

לכן היתה ברכתו של משה רבנו לישראל מעין הנס, שתחול בהם הברכה 'ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים'.

ע"פ פנים יפות

קריאת התורה במנחה כשלא שמע בשחרית

בשו"ת יהודה יעלה (ח"א או"ח סי' נא) נשאל ע"י בנו, אם עפ"י סיבה נתבטל קריאת התורה בשחרית, אם יש לקרות בתורה בתפלת מנחה בו ביום.

והשיב, דע אהובי בני שיחי, באמצע חדש אלול תר"ה לפ"ק כשהיינו בוועד הרבנים בק"ק פאקש, ובבואינו בחזרה בבקר השכם טרם נסענו משם התפללנו עם מנין בית המלון, ולא שמענו בו ביום ב' קריאת התורה שחרית, וכמו ג' או ד' שעות אחר חצות היום הגענו לישוב שהיה שם בהכ"נ, וקבצנו מנין עשרה לתפלת מנחה, ושלשתינו בד"צ שהיינו ביחד, הגאון אבד"ק מיקלאש, והגאון אבד"ק סאבאטיש, ואני, הסכמנו בעצה אחת ועשינו מעשה לקרות בתורה אז פרשת השבוע של שחרית בין אשרי לתפלת שמונה עשרה, כדי שלא לבטל התמיד תקנת עזרא שלא לשהות ג' ימים בלא תורה.

אמנם העיר שלשון **הרמב"ם** (תפילה פי"ב ה"א) משה רבינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה בשבת, ובשני ובחמישי בשחרית, כדי שלא יהיו וכו'. ובכסף משנה מבואר, שמשמע שהתקנה בשני וחמישי היתה על קריאת התורה בשחרית דווקא ולא במנחה, אך כתב לבאר שישנם גירסאות בספרי הרמב"ם שלא כתוב תיבת 'בשחרית', ומשום שבשני וחמישי לאו דוקא בשחרית אלא כל היום זמנו הוא, והיינו שאם ע"י איזו סיבה נתבטל התמיד של שחרית בקריאת התורה ברבים קורין במנחה.

ובשו"ת בית שערים (או"ח סי' נ) כתב, על קהל שאין להם מנין בשחרית אלא במנחה, שלא יקבעו קריאת התורה במנחה בקביעות. **ובשו"ת בית ישראל** (סי' כ) כתב לדייק מסוגיין שתקנת עזרא היא שלא ילינו ג' ימים בלא תורה, משמע שעד הלילה יש לשמוע את הקריאה, ולכן אם לא יכלו לשמוע בשחרית יש תקנה לקרוא במנחה.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' טו) שנשאל בדבר אנשים שכמה חדשים בשנה המה הולכים לעבודתם בהשכמת הבקר ומתבטל עי"ז תפלה וקריאת התורה בצבור בשני וחמישי, אמנם הם באים לביתם בעוד היום גדול, ונפשם בשאלתם אם יכולים לקבץ מנין למנחה ולקרות אז בתורה בשני וחמישי להשלים מה שחסרו בבקר, ולאחר שדן בזה כתב ששעת הדחק כדיעבד דמי וא"כ כל היום זמנה וחייבים להשלים הקריאה מעיקר הדין, אמנם היות שהמדובר בזה במדינתכם למשך זמן רב של כמה חדשים ובכזה יש לחשוש הרבה לשינוי צורת התקנה במקורה, על כן אין לעשות כזאת רק בתנאי שכמה פעמים בינתיים יעשו כל טצדקי שבעולם לקיים הקריאה בשחרית בזמנה.

והנה **בס' תורת חיים** (סופר, או"ח סי' קלה סק"א) הביא דברי הגאון מהר"י אסאד הנ"ל שעשה מעשה לקרות בתורה במנחה של יום ב' וה'. ותמה על שלא הסתייע מדברי **הדגול מרובה** (שם) שכתב שאם ביטלו קריאת ס"ת בשבת בשחרית, ובמנחה מצאו מנוחה, צריכים לקרות ז' גברי וישלימו הסיידרא, כי כל יום השבת זמן קריאה הוא. ועוד הביא מהלבוש שאם ביטלו הקריאה ביום ב' ע"י אונס, ומצאו ס"ת ביום ג', יקראו ביום ג', וא"כ כ"ש שיקראו במנחה, עיי"ש. וכדברי **הדגול מרובה** פסק המשנה ברורה (שם סק"ה).

אמנם **החיד"א בספרו טוב עין** (סי' ג אות א) הביא מה שכתב הדגול מרובה הנ"ל, וכתב עליו, ובמקומי אני עומד שאין לקרות כל הפרשה במנחה דבר שלא מצינו לו מעין דוגמא.

הכאת בנו ותלמידו

בשו"ע (יו"ד סי' רמה ס"י) כתב המחבר, לא יכה אותו המלמד מכת אויב מוסר אכזרי, לא בשוטים ולא במקל, אלא ברצועה קטנה.

בפ"ת (סק"ד) הביא בשם **שו"ת קרית חנה** (סי' כב) בדין מלמד שהכה לתלמידו ושבר את רגלו, שחייב בחמשה דברים ומנדין אותו עד שיפייס להנחבל.

אולם **בשו"ת שבות יעקב** (ח"ג סי' קמ) כתב, שמלמד שכעס על תלמידו והכה אותו בשביל למודו עד שחבל בו פטור מד' דברים, כיון שעושה מצוה, ומ"מ כתב שכדאי שלא יהא רגיל לעשות כן כי לא נאה לחכם להיות כועס, ולא קפדן מלמד, כי כעס בחיק כסילים ינוח, ולכן לעשות גדר לדבר כתב שישלם לרופא לרפאות בטוב.

ועיין **בשבט מוסר** (פרק יז) שכתב, יש מנהג רע בעת שמולכין הקטן לבית המדרש שמצווים למלמד בפני הקטן שלא יכו אותו, והקטן שומע שאין לרבו להכותו ואז מוסיף הוא זדון.

ובספר **צרור החיים לרבי משה חגיז** (פ"ו דף טז) כתב, יש מנהג רע ומר כשמולכין התינוק לבית הספר מתרין במלמד בפני התינוק שלא יכה אותו, וכשהתינוק שומע שאין לו רשות לרבו להכות אותו אז אינו משגיח בלימודו ומוסיף זדון על זדונו, ומנהג הראשונים היה כשהתינוק היה בא לבכות לפני אביו ואמו שהמלמד הכהו, היו נותנים מתנה לתינוק כדי שהוא בעצמו יוליך אותה למלמד ויאמרו לו מצד עצמם יישר כוח, ועיי"ש עוד מה שכתב על מנהג הראשונים כשאדם זר היה מכה לבנו.

בפלא יועץ (ערך הכאה) כתב, זכורני באיש אחד ירא, שהיה פרנס על הילדים, ובשעת פטירתו צוה להכריז בבהכ"נ שהוא שואל מחילה מכל הקטנים אם הכה אותם שלא כדין, כי בודאי אפילו לבניו הקטנים ותלמידיו לא הותרה הרצועה להכותם שלא כדין על לא חמס בכפיהם, ואפילו אם צריך להכותם לא הותר להכותם מכה רבה מכת אכזרי על הראש ועל העין מקום שיוכל לעשות מום ופקוח נפש ח"ו, אלא יכם בנחת על הרגלים בלי כעס, וזה כלל גדול כי טוב, איש יכלכל דבריו במשפט במדה במשקל, זוהי דרך ישרה.

ובספר דרך צדיקים (בעמח"ס אורך אפים, פ"ה אות סח) כתב שר' מאיר שלום מפאריסאב היה קוצץ מאד אם שמע על מלמד שמרבה להכות התלמידים וציוה ליקח התלמידים מהם, ואמר שאינו מוחל למלמדים שהכוהו בלומדו אצלם, וכן מבואר בס"ח (סי' שו) עיי"ש.

בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' ל) כתב, שפשוט שבמקל ובכל דבר שאפשר שיחלה התינוק כשמכין בו מכה גדולה בכח, אסור להמלמד להכות התלמידים בו, אפילו רק הכאה קלה, ואף לא להפחידם סתם שיכה אותם בזה. ולכן אסור להמלמד להחזיק מקל ביד, אלא צריך שיהיה מוכן אצלו רק הרצועה קטנה שהתירו לאב ומלמד להכות את התלמידים כשיפשעו ולא ילמדו כראוי.

ולעניין זה שווים אב ומלמד. אך יש חילוק, שהמלמד אינו רשאי להכותו אלא בעניין הלימוד ומפריעי הלימוד, והאב רשאי להכותו גם על ענייני המידות וכדומה, וגם לפעמים על דבר קטן, (עיין מכות ה.).

ברכה למקשה לילד בשבת

בשו"ע (או"ח סי' רפח ס"י) כתב המחבר לכל חולה שיש בו סכנת היום זועקים ומתחננין. וברמ"א (שם) כתב, וכן מותר לברך החולה המסוכן, בו ביום. ובמשנ"ב (שם ס"ק כח) כתב אבל אסור לברך חולה שאינו מסוכן, וכשעושים מי שבירך לחולה שאין בו סכנה אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא.

במגן אברהם (או"ח סימן רפח ס"ק יד) הביא בשם מהר"ר יוסף בביאורי סמ"ג, לברך המקשה לילד לכו"ע מותר שהתינוק הוא צדיק ויכריע כל העולם לכף זכות. אך המג"א חלק וכתב, ולי נראה שקטנים אינם נכנסים למנין שהרי אינם בני עונשין.

בכרם שלמה (האאס, שם) כתב לתמוה מדוע לא הביא לענין זה גמרא מפורשת בסוגיין 'אין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות חסר אחת, והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים ונבח בה כלב והפילה נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל'. הרי שאף הקטן מצטרף למנין. וכן ציין לזה **בנתיב חיים** (שם). אך **בדעת תורה** (שם) כתב לדחות שאמנם לגבי השראת השכינה נכנסים הקטנים למנין, אך אינם מצטרפים להכרעת העולם לכף זכות או חובה.

לנידון דומה הוכיחו הפוסקים מסוגיין, במה שהסתפק **הפמ"ג** (משב"ז סי' שכח סק"א) אם מחללים שבת על עובר כשאינן לאם סכנה, ובמחנה חיים (ח"ג או"ח סי' מז) כתב להוכיח מסוגיין שהעובר נחשב נפש, אך כתב שיש לחלק בין אם נולד אח"כ העובר, שאז נמצא שיש לו בלידתו עילוי, וממילא אינו נחשב לנפש בבטן אמו, משא"כ אם לא נולד אח"כ, שאז כל עולמו היה בבטן אמו, ונקרא נפש בהיותו עובר.

הצלת אבר ע"י כישוף או לעבור איסור

אחד הטעמים שהובאו בסוגיין לבאר מדוע אין חובלים בעינו של החובל בחבירו אלא משלמים ממון, אמר אביי אתיא מדתני דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה 'עין תחת עין נפש תחת נפש' ולא נפש ועין תחת עין, ואם נאמר שמי שעיוור את חבירו, מעוורים גם את עינו, יש לחשוש שמא בזמן שיעשו זאת תצא נשמתו.

מדברי הגמרא מבואר שבסכנת איבר תתכן סכנת נפש, בפוסקים למדו מכך לכמה דינים. חילול שבת לסכנת איבר. **בשו"ע** (או"ח סי' שכח ס"ז) מבואר שאין מחללים שבת לסכנת איבר. אמנם **באור זרוע** (ח"ב סי' רפ) כתב שר"ת סובר שאפילו על אחד מאיבריו אני קורא סכנה ומחללין שבת. ב. סכנת אבר בשאר איסורין. **בש"ך** (יו"ד סי' קנז סק"ג) הסתפק בזה וכתב, נראה שיש להקל, וכ"כ שם בבית לחם יהודה. וכתב **הפרי מגדים** (משב"ז או"ח סי' שכח סק"ז) שמדברי **הש"ך** מבואר שבשאר ל"ת בחולה סכנת אבר, י"ל שמותר לרפאות באיסור תורה, ורק בשבת אסור משום שהוא חמור יותר. אך **המהרש"ל בתשובה** (סי' ג) כתב, שאסור לחולה לשאול בקסמים ומכשפים היכן שאין סכנת נפשות אפילו יש סכנת אבר, אלא א"כ בא לו החולי ע"י כישוף או מקרה ורוח רעה.

והנה **בשו"ת מלמד להועיל** (ח"ב יו"ד סי' לב) נשאל על נער אחד בן י"ג שנה, שיש לו שיתוק בחוט השדרה, אם מותר ליתנו לבית רפואה לרפאותו אף שמוכרח לאכול שם מאכלות אסורות. והביא דברי **הפמ"ג והש"ך**, והוסיף שמאחר שמצאנו שר"ת מתיר בסכנת אבר אפילו בשבת, יש להקל בנידון דידן, ובפרט שחולי זה תלוי בחוט השדרה, ויש לחוש שאם לא יתרפא יתמרך ח"ו חוט השדרה ויעשה טריפה, כמו שחוששים בעין שמרדה שילקה הלב ולכן מחללים שבת על עין שמרדה. ועי"ש שביאר שאין צריך לאכול שיעורין.

זריקה דרך הוריד כדי שיוכל לצום

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' צ) נשאל, אם מי שאסור לו להתענות ביום כפור וע"י זריקת רפואה ע"י תחיבת מחט בגופו יוכל להתענות, אם צריך לעשות כן או לא.

והשיב שאינו מחויב לעשות כן, והוסיף שאולי יש גם איזה איסור בזה, עפ"י המבואר בתוס' בסוגיין על דרשת ר' ישמעאל שניתן רשות לרופא לרפאות, שבלא דרשה זו היינו אומרים שרק במכה בידי אדם ניתן רשות לרופא לרפאות, אבל בחולי הבא בידי שמים, כשמרפא נראה כסותר גזירת המלך ובא ר' ישמעאל לומר שאף בזה מותר, וא"כ אפשר שמה שהתורה התירה וגם חייבה לרפא אין זה משום שהרפואה אינו כסותר גזירת המלך, שאומרים שגזירת המלך היתה רק שיחלה עד שימצאו את הרופא והרפואה שיצטרך, ושיהיה לו פחד שמא לא יתרפא, ואם עולה הרפואה להוצאת ממון הוא גם להפסידו בממון יחד עם צער הגוף. אלא שאף שהוא בעצם כסותר גזירת המלך התירה תורה לרפאותו וגם חייבה, וכמו שמותר וגם חייבים להתפלל לבטל גזירת המלך, כמו שמצאנו בכל התפלות שבפוסקים, ואף במקום שלא גילה השי"ת דעתו שיתפלל אף בלשון הניחה לי, כמו כן התירה תורה לרפאות בכל מיני סמים לבטל גזירתו בענינים טבעיים, וא"כ אפשר שלא התירה תורה לסתור גזירת המלך אלא לרפאות את החולה ממחלתו, וא"א ללמוד מזה שיהיה חדוש זה גם כדי שיוכל לקיים מצות הצום, מאחר שהוא כסותר גזירת המלך שהמלך אינו רוצה שיצום.

והוסיף **האג"מ**, שאף אם נפרש שהחידוש שניתנה רשות לרופא לרפאות הוא, שאינו כסותר גזירת המלך משום שהגזירה היתה רק על הזמן עד שישגו את הרופא והרפואה, ועל ההשתדלות והפסד הממון, שזה שייך לומר גם על הרפואה לצום, שגזירת המלך היתה על הרפואה שימצא בכדי שיוכל לצום, מ"מ פשוט שאף שאין חשש איסור לפ"ז, עכ"פ גם חיוב אין לו לעשות כן. וראיה לזה שהרי לאכול בעיו"כ הוצרך הכתוב לחייבו. ואף שבגמ' (יומא פא: רש"י ד"ה כל האוכל) כתוב שצותה תורה לאכול כדי שיוכל להתענות בעשירי, משמע שהוא רק טעם להמצוה ואין זה עיקר הדין, ואף כשאין טעם זה הוא חיוב לאכול בעיו"כ, מפני שהיא מצוה בפני עצמה לאכול בעיוהכ"פ עי"ש. הרי לא אומרים שנאמרה מצוה ממש להכין עצמו להתענות, אף אחר שנאמר הקרא לחיוב אכילה, אלא שהוא חיוב מצוה חדשה לאכול ולשתות בעיו"כ מצד עצמו ככל מצות התורה אף בלא הטעמים, וממילא לא שייך לחייב לקחת מיני סמים, וכ"ש בדרך זריקה לתוך בשרו וגידיו ע"י תחיבת מחט שלא שייך לחייבו.

ולכן כיון שאין חיוב בזה, בכל אופן יש לחוש לחשש האיסור, וגם שתחיבת מחט הוא חבלה, שאדם אסור לחבול בעצמו כיון שאינו לרפואה, וגם הרי בכלל כל סמי הרפואה הוא ספק שמא מזיק לאיזה דבר, אף שהרופאים אין יודעים מזה, ולכן רק לרפואה צריך לקחת סמים אף בפה, וכ"ש בזריקה לגופו ע"י תחיבת מחט שאין לעשות זה שלא לרפואה שיש לחוש שיקלקל לאיזה דבר, ואסור לעשות זה בשביל שיוכל לצום אף בעיו"כ, וכ"ש בתעניות אחרות שלא יעשו זאת.

תספורת לאב ע"י בנו

בלקט יושר (ח"ב עמ' לז) כתב, שבעל התרומת הדשן לא הרשה לבנו לגלח לו את זקנו, שמא יעשה בו חבורה, וחשש לזה אף שהוא מחל לו על כך.

כדעה זו שיש לחשוש לזה, מבואר גם ב**מושב זקנים** (ויקרא יט ג) שכתב שאסור לבן לגלח את אביו שמא יעשה בו חבורה, אולם ב**שו"ת ציון לנפש חיה** (סי' ל) הביא דבריו, אך כתב להוכיח ממה שהביאו בסוגיין שיש אופן שכן יתחייב בתשלומין על חבלת אביו, כגון שגילחו, שמשמע שהבן יכול לגלח את אביו, ומ"מ לדינא כתב שכיון שיצא מפי בעל התרומת הדשן לאסור, אין להקל בזה.

בשו"ת שבט הקהתי (ח"א סי' רס) כתב לחלק בין אם מגלחו במספריים וכיו"ב שבה אין חשש שיעשה בו חבורה, לבין אם מגלחו בדבר שיש חשש שיעשה בו חבורה שאז אסור. ועיי"ש שדן על העושה חבורה שאין יוצא ממנה דם אלא נצטר בתוכה אם חייב או לא, והביא מדברי הירושלמי (סנהדרין פ"א ה"א) שנסתפק בזה, וב**מראה הפנים** (שם) הביא מהרמב"ם לחייב.

בשו"ת באר משה (ח"ד סי' פב-ד) כתב להתיר לספר את אביו במקום שיש לאב חטטים למרות שעלול להוציא דם, משום הצער של אביו במה שממתין בתור לספר, ושצריך לשלם, והבושה שאחרים רואים את החטטים שעל ראשו, ועוד שהוא אומר שהבן מדקדק יותר שלא יצערנו בעת הגילוח. וע"ע ב**שו"ת משנה הלכות** (ח"ב סי' קטו) מה שכתב בזה.

כיבוד זקן שאינו מבין שמכבדים אותו

בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ד סי' ב) נשאל אם חייבים לקום מפני ת"ח סגי נהור, שאפשר שמכיון שאינו מרגיש בזה אין זה הידור, או שמא כיון שיש הידור וכבוד לעיני הרואים חייב לעשות לו כבוד.

והשיב עפ"י המבואר בסוגיין, שהמבייש את הישן חייב משום שזילותא הוא, והיינו משום שמזדלזל בעיני השומעים, א"כ ה"ה יש לנו לומר לענין כבוד, שמתכבד ומוסיף שבח ויקר בעיני הרואים שרואים שעומדים מפניו, ואין משגיחים בו עצמו אם מרגיש בקימה ובהידור זה או שאינו מרגיש, ומסברא יש לנו ללמוד לענין כבוד מענין בושת. ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

בדרך שיחה (עמ' שעד) נשאל על זקן חולה שאינו יודע כלום מהכבוד שמכבדים אותו, אם צריך לכבדו בביהכנ"ס, והשיב עפ"י האיבעיא בסוגיין, שמשום זילותא יהיה חייב לשלם דמי בושת לאדם ישן, שהרי אוזליה, ופירש רש"י שמזלזל בו בפני רבים ואע"פ שאינו שם על לבו, וכבוד זקן בודאי אינו רק לו, אלא מה שמתכבד אצל אחרים, אם כן חייב לכבדו, אעפ"י שאינו שם על לבו.

האם מותר לעזור את עיניו מחשש שיכשל

בסוגיין מבואר שרב יוסף היה סגי נהור. בתשובות הגאונים (שערי תשובה סי' קעח) הובא, שרב היה לו עשרה דברי חסידות שהיה נוהג בהם ובעת שנפטר לא יכלו תלמידיו להחזיק בכולן, וחילקו המעלות ביניהם, שכל אחר לקח מידת חסידות אחת לעובדה ולשומרה, ואחד מהם היה שלא היה מסתכל לצדדין ואפילו לפניו, ונהגו רב יוסף ורב ששת אחריו במידה זו ולא יכלו לעמוד בה, עד שסימו את עיניהם.

ובסדר הדורות (סדר תנאים ואמוראים מערכת רב יוסף סתם אות ב) כתב בשם **המקור חיים** (סו"פ שלח לך) שרב יוסף ישב בבית אפל מ' יום, וציוה להביא לפניו אבני שיש והסתכל בהם ונעשה סגי נהור, ואין ספק שזה בתכלית הפרישות.

ענין כעין זה מסופר ב**ילקוט שמעוני** (ויחי רמז קסא), מעשה בר' מתיא בן חרש שהיה יושב בבית המדרש ועוסק בתורה, והיה זיו פניו דומה לחמה, וקלסתר פניו דומה למלאכי השרת, שמימיו לא נשא עיניו לאשה בעולם, פעם אחד עבר שטן ונתקנא בו, אמר אפשר אדם כמו זה לא חטא, אמר לפני הקב"ה רבש"ע רבי מתיא בן חרש מה הוא לפניך, א"ל צדיק גמור הוא, אמר לפניו תן לי רשות ואסיתנו, א"ל אין את יכול לו, אעפ"כ, א"ל לך.

נדמה לו כאשה יפה שלא היתה כדמותה מעולם מימות נעמה אחות תובל קין שטעו בה מלאכי השרת, שנאמר (בראשית ו ב) 'ויראו בני האלהים את בנות האדם', עמד לפניו, כיון שראה אותו הפך פניו ונתן לאחריו, שוב בא ועמד לו על צד שמאלו הפך פניו לצד ימין, היה מתהפך לו מכל צד, אמר מתיא אני שמא יתגבר עלי יצה"ר ויחטיאני, מה עשה אותו צדיק קרא לאותו תלמיד שהיה משרת לפניו, א"ל לך והבא לי אש ומסמר, הביא לו מסמרין ונתנום בעיניו, כיון שראה השטן כך נזדעזע ונפל לאחוריו, באותה שעה קרא הקב"ה לרפאל א"ל לך לרפא את ר' מתיא בן חרש, בא ועמד לפניו אמר לו מי אתה, אמר לו אני הוא רפאל ששלחני הקב"ה לרפאות את עיניך, אמר לו הניחני מה שהיה היה, חזר לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם כך וכך אמר לי מתיא, אמר לו לך ואמור לו אני ערב שלא ישלוט בו יצר הרע, מיד רפא אותו. מכאן אמרו חכמים כל מי שאינו מסתכל בנשים, על אחת כמה וכמה באשת חברו אין יצה"ר שולט בו.

על המובא בתשובות הגאונים כתב בספר **ימלא פי תהלתך** (ח"ב עמ' קעז) שזו צדקות נוראה, שהרי בנדרים (סד:) מבואר שסומא חשוב כמת, והוא היה מוכן להקריב עצמו עד כדי כך לקיים את המידה הטובה שלא להסתכל חוץ לד' אמותיו.

אמנם אנחנו בודאי לא יכולים להעלות על הדעת עשיית מעשים כאלו, ואדם שיעשה כן בזמנינו הוא אכזרי, ובודאי מעורב במעשיו פניות ומידות רעות.

כתיבת ספר תורה להצלחה

בסוגיין. החובל בבנו גדול יתן לו מיד, בבנו קטן יעשה לו סגולה. מאי סגולה, רב חסדא אמר ספר תורה, רבה בר רב הונא אמר דקל שאוכל ממנו תמרים.

בתשב"ץ קטן (ס"ה תסד) כתב, מה שהחתנים נודרים מפות לספר תורה. ראיה ממוסכת עירובין שמבואר שם (סד). פתח אידך ואמר, המחזיק בנכסי הגר [שזכה בזה מההפקר שהרי גר אין לו יורשים] מה יעשה ויתקיימו בידו, יקנה בהן ספר תורה. כי הבריות מתקנאים בו שבא לו ממון בלא עמל ויגיעה, וישלוט בו עין הרע אפילו בממון שלו, ועל כן יש לו לקנות דבר מצוה. ואמר רב ששת אף בעל בנכסי אשתו כמו כן יש לו לעשות ממנו דבר מצוה.

כיצא בזה כתב הרוקח (אירוסין ונישואין ס"ה שנה) שהחתן נודר צדקה ומעיל לכבוד התורה.

כמו כן בכתיבת ס"ת זוכה לעושר, כמבואר בירושלמי (בכורים פ"ג ה"ו) תני כל המקיים ס"ת בביתו עליו הכתוב אומר (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד'. ובשו"ת חקקי לב (דף פט) ובילקוט מעם לועז (דברים ע"א תתס) כתבו, שכתובת ס"ת הוא סגולה לעשירות, ובמכתב סופר (דרוש נא לחינוך ס"ת) כתב בשם אביו החת"ס, שכתובת ס"ת משפיעה שפע ברכה ועושר, והוסיף שהסגולה להרבות שפע והצלחה בנכסיו הוא אף שא"א שלא יתערב כוונת הכותב שכותב הס"ת בשביל שיצליח.

עוד כתבו, שבכתיבת ספר תורה יש סגולה שתולדותיו של אדם יהיו מהוגנים, כמבואר בחינוך (מצוה תריג) שכתב, כל הכותב ס"ת בידו הרי זה משובח ונאהב מאד, וכל המקיים אותה יהיה ברוך ויחכם הוא ובניו כמו שכתוב (דברים לא יט) 'כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל', וע"ע בספר עמודי חיים (אות עב) מה שכתב בזה, ובספר הנחמדים מפז (ס"א א) שהארץ הרבה בענין סגולות כתיבת ספר תורה.

משלוח מנות לעבד כנעני

כתב הפמ"ג (ס"ה תרצה א"א ס"ק יא) שהשולח לעבד כנעני משלוח מנות ומתנות לאביונים יצא ידי חובתו, והוכיח כן מדברי הרא"ם (שמות כא כ) שכתב, שעבד כנעני הוא בכלל רעהו, וכן מהמבואר בסוגיין שהחובל בעבד כנעני חייב בבושת לרבנו, כיון שהוא בכלל אחיו, וכ"ש שהוא בכלל רעהו.

אך בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב ס"ה קמד) כתב שאין זה ברור, שהרי טעם משלוח מנות הוא כדי להצמיח מידות האהבה והאחוה בישראל, ולא שייך זאת בעבדים שהרי 'ואהבת לרעך כמוך' כתיב, וסתם עבדים פריצים וחשודים, כמבואר בירושלמי שאין מוסרים שבועה לעבד, ואיך ציותה תורה לאהוב אותם, ואף שיש מצוה לפרנסם כמבואר בגיטין (יב). אבל לא מצינו שיהיה מצוה לאהוב אותם ולעשות שלום ואחדות עמהם, ולענין מתנות לאביונים יותר סברא שמקיים אם נותן לעבד.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

כתיבת ספר תורה

הכל לפי המבייש והמתבייש

'וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים וגו' (שמות ג ט) דקדק לפרש אשר מצרים לוחצים וגו', כי הכל לפי המבייש והמתבייש, ועל כן יותר יחרה אף ה' אשר מצרים זה בנו של חם שנתקלל זרעו בעבד עבדים, ונאמר בהם (ישעיה כד) 'כן ינהג מלך אשור שבי מצרים וגו' נערים וזקנים ערום ויחף וחשופי שת ערות מצרים וגו', ילחצו ויעבדו בבני בכורי ישראל.

(באר מים חיים, שמות)

עין תחת עין הוא ממון

'עין תחת עין וגו' (שמות כא כד). פירשו רז"ל דמי עין, והנה כדי שיהיה הפשט מסכים להאמת לקבלת רז"ל, נ"ל שכל השתמשות של האברים יוכל לעשות לו במקומם על ידי מעות, וכל הדברים יוכל להתפייס במעות, כי הרבה צער סובל האדם עבור מעות. והכי פירושו עין, ר"ל אם עין סימא, אז יענש במה שתחת עין וכן כולם, כי המעות הם תחת הכל, ועל כן נקרא דמים, כי הם תחת כל מיני דמים, והבן. והנה דורשי רשומות אמרו כי תחת עין היינו כסף, ומכל מקום קשה למה לא כתבה התורה בפירוש כסף או דמי עין. ונ"ל על פי מ"ש האר"י זצוק"ל דתורה שבכתב הוא דין מפי הגבורה שמענו (מכות כד.), ותורה שבעל פה הוא רחמים, אם כן שורת הדין היה עין ממש, רק שבפעל פה מיקל מצד הרחמים, ועל כן לא נכתב בפירוש, והבן.

(ישמח משה, משפטים)

ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות

מסופר על הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, שבאמצע עריכתו פעם גלגול שלג, נפל על המסמר חלוד שחדר לגופו ופער בו חור גדול שנטף ממנו הרבה דם. הרבי רבי אלימלך התלבש ורץ לביתו, וכשהגיע רצתה הרבנית לקחת שק מקש לסתום את החור שלא יזל הדם. חייך רבי אלימלך, ומיד נפסק זרימת הדם ושב להיות כאחד האדם, אח"כ אמר ר' אלימלך, שהנס נגרם בכח בטחונה של הרבנית ואמונתה החזקה, שרצתה לעצור את הדם עם שק. יוצא מכל האמור, שרק אמונה שלימה בהשי"ת מצילה את האדם ומרפאה אותה, וכל הצרה מתחילה מאיבוד האמונה. חז"ל (ב"ב קטז). כבר הורו לנו דמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. וזה היה דרכם של בניי בימים מקדם, ללכת אל החכם ולסמוך עליו שבכוחו לפעול רפואה בשמים ממעל.

שמעתי מצדיק אחד, שפעם הזכירו לפניו את אחד הצדיקים שנחלה, ואמר שילך לרופא. המקורבים התפלאו שהרבי שולח לרופא, אך הוא השיב שחז"ל אמרו ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות, פירוש מכאן, היינו מהתורה, ניתן רשות לרופא לרפאות. לכן אם החולה כבר היה אצל הצדיק, והוא נותן רשות ללכת לרופא, הוא יכול ללכת בלב שלום. כך כתוב לגבי אסא מלך יהודה, 'וגם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים' (דברי הימים ב' טז יב). השי"ת חפץ שילכו קודם לדרוש את ה' אצל הנביאים והצדיקים, ואם הם יאמרו ללכת לרופאים, יכולים ללכת, כי אז הולכים בשליחות הצדיק שיכול להלביש רפואה בדרך הטבע, רק אסא ברשעותו לא דרש את ה' כי אם ברופאים.

(שפע חיים, חורש"י תצוה)

משנת המועדים לפסח ההכנה מושלמת לחג

מיטב ספרי ממלכת התורה עוז והדר
אסופים בשני כרכים מפוארים, מתנה יהודית מקורית

משניות, רי"ף ופסקי הרא"ש. מפרשי היד החזקה במהדורת 'עוז והדר', מהרש"א, ילקוט מפרשים, וילקוט ביאורים. אליבא דהלכתא, פניני הלכה וכפתור ופרח. מנחת חינוך, שו"ע הרב. משנ"ב המבואר וערוך השלחן. עליהם גם נוספו: זוהר הקדוש, מהר"ל, שלי"ה, תפארת שלמה, יסוד ושורש העבודה, דרך פקודיך, ומאמרים יקרים. סדר אמירת קרבן פסח, אגרת מהר"ש אוסטרפאליע, פניני המועדים, אוצרות מספרי החסידות.

מקבץ מעשיות וסיפורים נבחרים.

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה